प्रमाणं स्याद्भुक्तिरेवागमादृते KātySm. (KANE.) 11. 38; प्राप्तरूपमतः परं चिन्त्यताम् DaśKuC. 61. 12; अत: परमार्यस्य … उत्तरोत्तराणि कर्माश्चर्याणि UttaRāC. 1. 33(1); वत्सैतस्माद्विरम विरमात:परं न क्षमोऽस्मि UttaRāC. 1. 33; कामन्दक्यपि नातः परं वत्सावियोगेन जीविष्यति MālaMā. 10. 45; PañcaRā.(Ha.) i. 8. 9; संगमयति विधैव नीचगापि नरं सरित् । समुद्रमिव दुर्दर्शं नृपं भाग्यमतः परम् Hitopa. 0. 7; अत: परं यद्व्यसनं नूनमभ्युदयो हि स: CaṇḍaKau. 5. 7; सर्वे वयमतः परमस्मादनन्तरे काले … अपि तु भविष्याम एव GītāBh.(Rā.) 56. 2 (*on* 2. 12); DvyāśraKā. 10. 73; दोषपाके च सञ्जाते सप्तरात्रादतः परम् Mānaso. i. 19. 173; अत:परं धर्मः प्रकाशताम् TriṣaS'aPuC. i. 2. 335; i. 5. 230; PariPar. 3. 278; 5. 35; अत: परं संवत्सरात्परमित्यर्थः HārLa. 34. 16; किमत: परं कालक्षेपेण PrasaRā. 6. 31(1); 6. 50(1); 4. 37(2); सर्वाप्यत: परं त्यक्ता त्वद्गिरा मृगया मया PāṇḍaC. 1. 141; 6. 689; नातः परमनीप्सुभिरित्यस्य विंशतिवर्षादूर्ध्वं न विलम्बः कार्यः … इत्यर्थः SmṛtiCan. iv. 399. 3; MohaRāPa. 1. 24(3); Saṁgī-Ra. i. 3. 22; PrabhāC. 32. 20; RasRaSa. 2. 16; PrabaCin. 41. 2; किं कोऽपि भारते । अत: परं जैनभक्तः सार्वभौमो भविष्यति KumaDeC. 5. 13; KumāDeC.(So.) 32. 31; KumāPraPra. 52. 15; गुरो किमतः परं विधातव्यम् PārvPari. 2. 3(4); PurāPraSaṁ. 42. 4; इत्यागतं तमपि योऽलिनमुन्ममाथ मातङ्ग एव किमत: पर-मुच्यतेऽसौ Subhāṣi. 628; HammīMaKā. 14. 14; CaitaCa. 25. 11(1); अत: परमुपनयनकालानन्तरम् VīraMi. 781. 3 (*on* 3. 18); आयात्ययफलालोकममुं शोकमनोकहम् । मातर्मातः परं सिञ्चेरविवेकेन वारिणा ParamāKā. 24. 35; 45. 43; AdbhuDa. 9. 0; Jīvām. 156. 3; अत:परमित्यनुषज्यते अत ऊर्ध्वमित्यर्थः Bālam-Bha. i. 165. 18 (*on* 1. 37–38); RasSa. 36(1); **2 B** after that, next (in showing a sequence) वाग्दण्डं प्रथमं कुर्याद्धिग्दण्डं तदनन्तरम् । तृतीयं धनदण्डं तु वधदण्डमत:परम् ManuSm. 8. 129; **2 C** beyond that (stated limit) दशभल्लातकान्या त्रिंशतः प्रयोज्यानि । नातः परमुत्कर्षः CaraS. vi. (1)2. 93 (382) (1941 Ed.) (comm. नातः परमिति त्रिंशतः परेण न प्रयोगो भल्लातकस्य); **3** hereafter, beyond or after what has been said, narrated or explained next or what follows (in a text) अत:परं प्रवक्ष्यामि सूतकस्य विनिर्णयम् AtriS. 12. 82; विभक्तिसंज्ञा विज्ञेया वक्ष्यन्तेऽत:परं तु ये Kātan. ii. 6. 24; CaraS. i. 21. 10 (1941 Ed.); NāṭyaS'ā. 12. 1; अत:परं प्रवक्ष्यामि योषितां धर्ममापदि Manu-Sm. 9. 56; 10. 131; अत:परं कथय Mālavikā. 4. 1(25); अत:परं ययातेः प्रथमपुत्रस्य यदोर्वंशमहं कथयामि ViṣṇuP. iv. 11. 1; vi. 4. 11; अत:परं महाभाग किमन्यत् कथयामि ते MārkP. 15. 81; BrahmāṇḍP. i. 1. 47; अत:परमाचार्यस्य सूत्रोपन्यासः S'ābaBh. 1524. 7 (*on* vii. 1 1); देव नातः परं विज्ञापयितुं शक्यम् MudrāRā. 10. 37 HarṣaC. 339. 17; Kāvyālaṅ.(Bh.) 2. 96(50); ParaS. 8. 11; KāliViT. 14. 1; AuśaSm. 1; SamarāSū. 5. 85; 10. 107; अत:परं प्रवक्ष्यामि नागानां रूपलक्षणम् BhaviP. 74. 27 (i. 36. 3); KalkiP. iii. 11. 47; YuktiKa. 160. 16; 181. 12; TantrRa. 70. 5 अत: परं समुदायानुवादापवादकतयाधिकरणत्रयमारभ्यते S'āstrDī. 131. 16 (*on* ii. 2. 4); आद्यमत्र कथापीठं कथामुखमतः परम् KathāSaSāg. i. 1. 4; VidaMuMa. 1. 11; TātpaVṛ. 207. 6 (*on* 2. 53); 270. 9 (*on* 3. 1); (सूत्र-धारः) न वयं प्रभवामोऽस्य विचित्रानन्तशक्तेर्भगवतो लीलामितो दर्शयितुम् । यतः । षाण्मासिकीं रात्रिमसर्वरूपां ततान स्वात्मानमनेकधा यः । द्वन्द्वेषु कोटित्रयबल्ल-वीनामतः परं कोऽनुनयेच्चरित्रम् GopāKeCan. 150. 21; PariVṛ.(Si.) 164. 13; अत:-परमग्रिमवाक्यार्थे संदेहः AṇuBh. 53. 8 (*on* i. 2. 1; 133. 11 (*on* ii. 2. 18); Prakri-Kau. i. 487. 2; MīmāKau. iii(1). 33. 21 (*on* i. 2. 11); BālamBha. i. 369. 7 (*on* 1. 119); SāhiSā. 2. 91; **4** other than this, other than what has been said or thought अयुक्तरूपं किमतः परं वद त्रिनेत्रवक्षः सुलभं तवापि यत् । स्तन-द्वयेऽस्मिन् हरिचन्दनास्पदे पदं चिताभस्मरजः करिष्यति KumāSaṁ 5. 69 (comm. अस्मात् … अन्यत्); सन्नाहोऽयमतः परं सुवदने चिन्त्यस्त्वया चिन्त्यताम् ĀścaCū. 2. 2 (comm. अत:परमन्यदेव); **5** beyond this (place or region) विषया-नन्तरो राजा शत्रुर्मित्रमत:परम् AmaK. 1486 = AbhidhāCin. 732; प्रच्छादनं भवेद्वर्त्मं चाक्षिकूटमत:परम् । तस्मादूर्ध्वं भ्रुवोर्लेखा AśvaVai. 2. 10; रोमराजीं ततो विन्ध्या(? द्या)त् मूत्रकोशमत:परम् AśvaVai. 2. 27; अतरुरवारिरतः परमसमशिला-दुर्गमो मार्गः SubhāRaK. 504; प्राक् ताम्रम् । ततो रूप्यम् । ततश्च सुवर्णं प्राप्तम् । तन्नूनमतः परं रत्नानि भविष्यन्ति Pañcā. 265. 17; **6** beyond, more than this (measure, size or number) एकैकहस्तवृद्ध्या तु भवेन्मञ्चमत:परम् Yukti-Ka. 55. 19; अत: परं प्रमाणेन मानेन च न लक्ष्य(भ्य)ते YuktiKa. 92. 10; 118. 5; त्रिनेत्रं च त्रिभिर्ज्ञेयं बहुनेत्रमत:परम् YuktiKa. 165. 2; अस्माकं चादशतः संख्याः संख्येये वर्तन्ते । अत:परं संख्याने संख्येये चेत्यनुशासनाद्दशादिशब्दानां शतादिशब्दवत्संख्यानार्थकत्वाभावात् VyutpaVā. 109. 8.

अत: परेण (ataḥ pareṇa) *adv.* hereafter, henceforth प्रियं मृगक्षीरम-भून्न ते प्राक् पेयं मृगीक्षीरमत:परेण DvyāśraKā. 6. 49.

अत: प्रभृति (ataḥ prabhṛti) *adv.* **1** starting from this (point) अत:प्रभृति सूर्यस्य तिर्यगावर्तते गतिः MahāBhā. v. 108. 14; **2** henceforth, from this time onwards अत: प्रभृति भूयस्त्वं श्रद्धेन्द्रियपुरःसरः । … वृत्तं रक्षितु-मर्हसि Saund. 13. 10; आर्य वैहीनरे अत:प्रभृत्यनादृत्य चाणक्यं चन्द्रगुप्तः स्वय-मेव राज्यं करिष्यति MudrāRā. 3. 32 (2); BrahmP. 110. 77; अत:प्रभृति कोदण्डमङ्गुलीभिरपि स्फुटम् । आकर्षन् PāṇḍaC. 3. 320; 6. 281; अत:प्रभृति जामातृशुद्धिः PūrāPraSaṁ. 116. 19; **3** hereafter (said in or about the text) अत:प्रभृति द्रव्याणां कर्मणां चार्थे प्रयोजने समत्रैषम्यं वक्ष्यते S'ābaBh. 1208. 16 (*on* iv. 1. 21); तदिदमत:प्रभृति होमाभिषवाभ्यामित्येवमन्तमेकमधिकरणम् S'āstrDī. 285. 15 (*on* iii. 5. 6); 795. 19 (*on* xi. 1. 2); TantrRa. 231. 2 (*on* v. 1. 1); *adj.* beginning with उपदंशस्तृतीयायामित्यत:प्रभृतीन्युपपदान्यमा वा समस्यन्ते PrakriKau. i. 563. 2.

अत:प्राक् (ataḥ prāk) *adv.* before that (part in a text) तेन दीव्यती-त्यत:प्राग्यदितः परं वक्ष्यते तत्राण् प्रत्ययः स्यादिति ज्ञेयम् PrakriKau. i. 695. 5.

अतक (ataka) *m.* wanderer, passer by, traveller [अतति सततं गच्छति, अत्-कन् APTE]

अतक्य (a-takya) *adj.* not worth ridiculing अफक्कतातक्यगुणेन … अमुना । … वृन्दावनमैक्षि DhātuKā. 1. 17 (comm. अतक्याः अपरिहसनीयाः … तक हसने)

अतक्षन् (a-takṣan) *adj.* not (doing the work of) a carpenter कश्चित्तात्कर्म्यात् । यथा अतक्षा तक्षा KāvyPra. 53. 3 = Kāvyānu.(He.) 29. 15; KāvyKaVṛ. 45. 25 (2. 4); Ekāva. 2. 9 (23) (71. 4)

अतक्षर (a-takṣara) *adj.* bestowing much (prosperity) रसा…तवातासा रक्षतस्त्वस्त्वतक्षर Kāvyālaṅ.(Ru.) 5. 20 (comm. तक्षणं तक्षस्तनूकरणं तं राति ददातीति तक्षरः, न तक्षरोऽतक्षरः); KāvyPra. 533. 2.

अतच्छब्द (a-tacchabda) *adj.* not signifying that (i. e. consecration) बर्हिराज्ययोरसंस्कारे शब्दलाभादतच्छब्दः MīmāSū. i. 4. 10; *m.* term not denoting that (Brahman) नानुमानमतच्छब्दात् BrahmSū. i. 3. 3 (S'aṅ. न तच्छब्दः)

अतङ् (a-taṅ) (Gr.) active (i. e. exclusive of the Pratyāhāra *taṅ* i. e. *ta* to *mahiṅ*) personal endings दाधागातिस्थाभूपोऽतङि लुक् CāndrVyā. i. 1. 62; i. 4. 11; क्रमोऽतङाने CāndrVyā. vi. 1. 104; vi. 2. 99; माङ्लटश्शापेऽ-तङ्तङ्वच्छत्रानशौ S'ākaṭāVyā. i. 4. 78; iv. 2. 171; मोटयेदतङ्स्त्रयः Daiva-Vyā. 72.

अतच् (atac) (Gr.) the suffix *ata* भृदृशिवलियजादिभ्योऽतच् SaraKaṇṭhā. (Gr.) ii. 2. 135.

अतच्चमसता (ataccamasa-tā) *f.* the state of not being that *Camasa* (goblet) तथा संबन्धापह्नवादतच्चमसतैव स्यात्, द्रव्यान्तरं स्यात् S'ābaBh. 1000. 9 (*on* iii. 5. 22)

अतच्छक्तित्व (atacchakti-tva) *n.* the state of not having that capacity (वह्नेः) अदाहकत्वम् अतच्छक्तित्वम् NyāyRa. 367. 23 (*on* 5(4). 67)

अतच्छक्तियुक्त (a-tacchaktiyukta) *adj.* not endowed with (i. e. devoid of) that power अदाहक इति । अतच्छक्तियुक्त इत्यर्थः Kāśi. iii. 49. 10 (*on* 5(4). 67)

अतच्छङ्कीभूय (a-tacchaṅkībhūya) *ger.* not having that doubt, undoubtedly किन्त्वयमभ्यवहारकरणादतच्छङ्कीभूय गतो वासरः प्रहरमात्रावशिष्टश्च वर्तते UdaySuKa. 14. 9.

अतच्छरीर (a-taccharīra) *adj.* not constituting his (god) body चतुर्थे तु अतत्कार्यतच्छरीरातदात्मकवस्त्वसंभवः प्रतिपाद्यते S'rutaPra. ii. 204. 5 (*on* i. 4. 29)

अतच्छाखाध्यायिन् (a-tacchākhādhyāyin) *adj.* not studying that branch or recension (of the Veda) शाखान्तरं त्वनधीतमश्रुतम् । कथं तद्विहितानि कर्माण्यतच्छाखाध्यायी वेत्तु ManuBh. i. 145. 26 (*on* 2. 136)

अतच्छास्त्रसिद्ध (a-tacchāstrasiddha) *adj.* not proved or established in that science (i. e. other than grammar) इह तु प्रत्यासत्तेरतच्छास्त्रसिद्धस्यैव वृद्धस्य ग्रहणमित्याह – वृद्धिर्यस्येति PadMañ. *on* P. iv. 1. 113.

अतच्छील (a-tacchīla) *adj.* not possessing that (religious) characteristic धर्मशीले महीपाले यान्ति तच्छीलतां प्रजाः । अताच्छील्यमतच्छीले यथा राजा तथा प्रजाः MahāP. 41. 97.

अतच्छेष (a-taccheṣa) *adj.* what does not form remnant of that (i. e. of worship) अतश्च तेषां मांसेन देवार्चनासंभवादतच्छेषस्याभक्ष्यत्वात् ManuBh. i. 430. 29 (*on* 5. 26)

अतच्छेषत्व (ataccheṣa-tva) *n.* **A** the state of not being its (i. e. milk) subordinate ननु पयसि दध्यानयतीति पयःशेषभूतस्य दध्यानयनस्य पयोरूपयैवामिक्षया प्रयुक्तिर्युक्ता न वाजिनेनातच्छेषत्वात् TantrRa. 71. 5 (*on* iv. 1. 22); **B** the state of not being its (i. e. sacrifice) ancillary rite ततश्चा-वघातः क्रत्वङ्गत्वादतिदिश्यते न प्रोक्षणमतच्छेषत्वात् S'āstrDī. 576. 8 (*on* ix. 1. 2)